

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МИСТЕЦТВА ШРИФТУ Й ОРНАМЕНТУ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
Освітня програма	Образотворче мистецтво
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна (денна)
Рік підготовки, семестр	1 курс, осінній семестр
Обсяг дисципліни	4 кредити ЕКТС/ 120 год.
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен
Розклад занять	http://roz.kpi.ua/
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: Заслужений діяч мистецтв України, старший викладач Олег Васильович Петренко-Заневський, o.zanevsky@kpi.ua Практичні: Заслужений діяч мистецтв України, старший викладач Олег Васильович Петренко-Заневський, o.zanevsky@kpi.ua

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчання та результати навчання

Безоглядним рафінованим чином закони гармонії являють свій чин у шрифтовій композиції. Саме шрифту притаманні прозорі властивості єднання частин, зведення їх у виразний порядок. Що власне, і розкриває основний зміст слова «композиція». Поза всяким сумнівом, сьогодні шрифт сягнув далеко за межі свого суто комунікативного та інформативного призначення і набув властивостей глибокого і важливого мистецтва. Без виразного характерного шрифту годі уявити розвій видавничої справи, показний рекламовий витвір, зрештою хоч яку графічну акциденцію. Водночас шрифт являє собою синтез часів й епох, адже з одного боку він є мистецтвом молодим, й давнім — з іншого. Адже важність знайомства й видима річ, знання Історії розвитку мистецтва шрифту. Курс знайомить студейство із розвитком латиниці від давніх римлян й до сучасності, із розростом українського шрифтарства од черт і різ й до авангардових майстрів початків двадцятого століття.

Пишною складовою в оформленні видань, а ошатних подарункових найпаче, орнамент є. Гарно зазначити, що у деяких гарнітурах шрифтових маємо флерони, дінгбати, а оттим і виндінги. Аж онде доладно си ознайомити із удозвіль розкішною многістю декору світового й чарівною принадою взорів українських.

Тож, ген мерщій, до подорожи в історію!

Мета опанування дисципліни — здатність створити мистецьку композицію шрифтовою снагою та рафінованими формами, вміння можливістю композиції розкрити змістову складову тексту, впевненість орієнтації в історичних процесах розвою шрифтового.

Предметом історичні зразки краснописного та шрифтового мистецтва Європи й України в загальноєвропейському змісті, історичні зразки мистецтва орнаменту.

Компетентності: здатність розгледіти літеру як образ із глибоким змістом, а не лишень як графічний еквівалент звуку; вміння довести головну мистецьку ідею до глядача шрифтовою композицією, де шрифт є провідним організатором простору; знання взаємодії плястики шрифтової із історичним контекстом.

Програмні результати навчання:

- загальна обізнаність історії розвитку письма і шрифту;
- здатність до аналізу історичних зразків письма і шрифту;
- ґрунтовна обізнаність стильових характеристик історичних зразків;
- засвоєння клясичної методи побудови літери за Жоффруа Торі;
- знання основної класифікації набірних шрифтів;
- знання базових елементів літери;
- опанування базовими принципами побудови шрифтової гарнітури;
- розуміння пластичних властивостей шрифтової композиції;
- вміння розкрити мистецьку ідею твору через можливості шрифту;
- впевнене користовування шрифтовими гарнітурами у найширшому спектрі форм друкованої та диджитальної продукції.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна викладається в 1-му семестрі 2-го курсу навчання освітньої програми 023 образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Для опанування дисципліни потрібні базові навички фахової освіти та знання з історії світового мистецтва на рівні шкільної програми. Курс не залежить від інших навчальних дисциплін в структурно-логічній схемі освітньої програми.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Мистецтво шрифту. Місце і роля шрифту в сьогоденні.

Тема 1.1. Переднє слово. Фахова термінологія.

Тема 1.2. Фактор функціональності шрифту у синтезі з творчим процесом.

Тема 1.3. Типи письма.

Тема 1.4. Класифікація груп шрифтових.

Розділ 2. Розвій українського письма в історичному змісті

Тема 2.1. Гіпотези походження кирилиці.

Тема 2.2. Устав, напівустав. В'язь.

Тема 2.3. Естетична винятковість українського скоропису.

Тема 2.4. Акциденті шрифти перших трьох декад XX-ого ст.

Тема 2.5. Динаміка поступу шрифтарства у сьогоденні.

Розділ 3. Етапи історичного розвитку латиниці.

- Тема 3.1. Давнє грецьке письмо. Західна віта.
- Тема 3.2. Давнє римське письмо.
- Тема 3.3. Рукописні шрифти ранньої готичної доби.
- Тема 3.4. Ductus — готичне письмо.
- Тема 3.5. Клясична антиква доби Відродження.

Розділ 4. Клясична метода побудови антикви за Жоффрау Торі.

- Тема 4.1. Трактат Жоффрау Торі «Квітучий Лук».
- Тема 4.2. Аналіза побудови латиничних літер.
- Тема 4.3. Специфіка побудови окремих літер кирилиці.

Розділ 5. Орнаментова розмаїтість. Роля орнаменту в оформленні книжки.

- Тема 5.1. Шрифти-дінгбати.
- Тема 5.2. Шарль Огюст Альберт Расіне.
- Тема 5.3. Українські взори.
- Тема 5.4. Обухівський рушник.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Віра Панашенко, «Палеографія українського скоропису другої половини XVII ст.», Київ: Наукова думка, 1974, 112 с.
2. Frantisek Muzika, "Die schone schrift", Praha: KNIHTISK, 1965, два томи: 703 та 670 с.
3. Михайло Різник, «Письмо і шрифт», Київ: Вища школа, 1978, 150 с.
4. Васил Йончев, «Шрифътът през вековете», Софія: Български художник, 1975, 412 с.
5. Albert Kapr "Schriftkunst", Dresden: Veb Verlag der Kunst, 1971, 288 p.
6. Hildegard Kogler "Schrift und Schreiben", Leipzig: VEB Fachbuchverlag, 1982, 262 p.
7. Платон Білецький, Альбом "Георгій Нарбут", Київ: Мистецтво, 1983, 120 с.
8. Anna Mason, "William Morris", London: Thames and Hudson, 2021, 432 p.

Додаткова література

1. Sarah Hyndman, "Why Fonts Matter", Richmond, CA: Gingko Press, 2016, 144 p.
2. Ellen Lupton, "Type on Screen: A Critical Guide for Designers, Writers, Developers, and Students", San Francisco: Chronicle Books, 2014, 208 p.
3. Stephen Coles, "The Geometry of Type: The Anatomy of 100 Essential Typefaces", London: Thames & Hudson, 2016, 256 p.
4. Ilene Strizver, "Type Rules!: The Designer's Guide to Professional Typography", Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc, 2013, 278 p.
5. Bruce Willen and Nolen Strals, "Lettering & Type: Creating Letters and Designing Typefaces", Princeton, NJ: Princeton Architectural Press, 2009, 142 p.
6. Paul McNeil, "The Visual History of Type", London: Laurence King Publishing, 2017, 672 p.
7. Owen Jones, "The Grammar of Ornament", Princeton, NJ: Princeton University Press, 2016, 496 p.
8. James Trilling, "Ornament: A Modern Perspective", Seattle: University of Washington Press, 2003, 265 p.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

ЛЕКЦІЯ 1. Тема: Переднє слово. Літера, як твір мистецтва. Місце і роля шрифту в сьогоденні.

Перелік основних питань:

1. Елементи літери, ґлиф. Синтез функціональності шрифту і його естетичної приваби.
2. Графема літери. Ініціялові і рядкові літери, верхня і базова лінія шрифту, апроше. Вплив варіацій елементів літери на образний характер шрифту. Поняття ґарнітури шрифтової.
3. Феномен оптичних ілюзій. Форма та утворення нею контраформи. Оруда плястичним балансом.

4. Коректа візуальна апрошів у слові — кьорнінг, коректа апрошів у тексті — тракінг.

Завдання на самостійну роботу: засвоїти надану інформацію, дослідити та проаналізувати з відкритих достовірних джерел.

Дидактичні засоби:

Лекція у джи-клясіза темою (classroom google).

ЛЕКЦІЯ 2. Тема: Типи письма. Класифікація груп шрифтових.

Перелік основних питань:

1. Типи письма: піктографічне, ідеографічне, складове, звукове. Консантно-звукова та вокалізовано-звукова системи письма.
2. Групи наборових шрифтів. Шрифтів антикви & гротескові, їхня юніверсальність. Акцидентні шрифти.

Завдання на самостійну роботу: засвоїти надану інформацію, дослідити та проаналізувати з відкритих достовірних джерел.

Дидактичні засоби:

Лекція у джи-клясіза темою (classroom google).

ЛЕКЦІЯ 3-4. Тема: Розвій українського письма в історичному змісті. Гіпотетична дохристиянська писемність. Давнє слов'янське письмо.

Перелік основних питань:

1. Черти і різи. «Кіївський лист».
2. Глаголиця кругла і кутаста. Кирилиця. Гіпотези походження.
3. Устав, напівустав, побіжний напівустав. В'язь. Остромирове Євангелія, Пересопницьке євангеліє.
3. Естетична винятковість ураїнського скоропису. Генеральна військова канцелярія. Воля накреслень, збагачення особовими почерками.
4. Многість шрифтової акциденції, варіяції графем. Творчий розвій у шрифтарстві України перших трьох декад ХХ-ого ст. Театральна афіша та кіноплакат. Василь Єрмілов, Василь Дядинюк, Адольф Страхов, Микола Бутович, Гео Шкурупій та інші.
5. Шрифтова спадщина творчости Георгія Нарбута.
6. Вектор та динаміка поступу шрифтарства сучасної України. Андрій Шевченко, Дмитро Растворцев та інші.

Завдання на самостійну роботу: засвоїти надану інформацію, дослідити та проаналізувати з відкритих достовірних джерел.

Дидактичні засоби:

Лекція у джи-клясіза темою (classroom google).

ЛЕКЦІЯ 5-6. Тема: Етапи історичного розвитку латиниці.

Перелік основних питань:

1. Давнє грецьке письмо. Його західна віта.
2. Маюскульне письмо. Лапідарне, рустичне, унціял, напівунціял.
3. Мінускульне письмо. Каролінський мінускул, меровінський мінускул.
4. Ductus — готичне письмо. Характерні особливості шрифтів Текстура, Ротунда, Фрактура, Бастарда.
5. Клясична антиква доби Відродження, як взірець вишуканої конструкції. Трактати Іенсона, Фелічіано, да Моіле Паччолі, Дюрера.
6. Неминуща юніверсальна принада антикви. Нейтральність і вишуканість. Антиква-стрічка, Антиква-гротеск. Гарамон, Баскервіль, Бодоні, Каслон.
7. Типографський дизайн кінця 1950-х у Швейцарії. Гельветика — неодцвітна шрифтова принада епохи.

Завдання на самостійну роботу: засвоїти надану інформацію, дослідити та проаналізувати з відкритих достовірних джерел.

Дидактичні засоби:

Лекція у джи-клясіза темою (classroom google).

ЛЕКЦІЯ 7. Тема: Клясична метода побудови антикви за Жоффруа Торі.

Перелік основних питань:

1. Трактат Жоффруа Торі «Квітучий Лук». Пропорції людської постаті, принципи гармонійної побудови літери.
2. Аналіза побудови латиничних літер.
3. Специфіка версій побудови окремих літер кирилиці.

Завдання на самостійну роботу: засвоїти надану інформацію, дослідити та проаналізувати з відкритих достовірних джерел.

Дидактичні засоби:

Лекція у джи-клясі за темою (classroom google).

ЛЕКЦІЯ 8. Тема: Орнаментова розмаїтість. Роля орнаменту в оформленні книжки.

Перелік основних питань:

1. Орнаментові елементи в шрифтовій гарнітурі. Шрифти-дінгбати, флерони.
2. Величний спадок Шарль Огюста Альберта Расіне. "L' Ornement polychrome».
3. Давні українські взори. Орнаменти української вибійки.
4. Проста вишуканість обухівського рушника.

Завдання на самотійну роботу: засвоїти надану інформацію, дослідити та проаналізувати з відкритих достовірних джерел.

Дидактичні засоби:

Лекція у джи-клясі за темою (classroom google).

Практичні заняття

Практичні заняття мають на меті спомогати засвоєнню матеріалу, що викладено, й міцному розумінні змісту дисципліни; розвинути навички глибокої плястичної аналізи різних шрифтових накреслень, як окремих літер, так і гарнітур шрифтових вцілому; сформувати у студентів вміння організувати площину, а оттим і простір; впевнено крокувати шляхом творчим від задуму ідейного до втілення наочного. Теми практичних занять надано в додатку А до силабусу.

№ з/п	Назва теми практичного заняття (посилання на інформаційні джерела)
1	Тема 1. Вправа № 01. Копія історичного зразку декорованого ініціалу манускриптів доби середньовіччя. Модульна контрольна робота (частина 1) https://classroom.google.com/c/NTQ1NjY2NzUzNTI3/a/NTQ5MDI5NjA4MTI4/details
2	Тема 2. Вправа № 02. Копія історичного зразку українського скоропису. Модульна контрольна робота (частина 2) https://classroom.google.com/c/NTQ1NjY2NzUzNTI3/a/NTUyNDMzNzI4OTE3/details
3	Тема 3. Вправа № 03. Побудова оригінального модулевого орнаменту. Модульна контрольна робота (частина 3) https://classroom.google.com/c/NTQ1NjY2OTk1MDEx/a/NjI1NDQ0MDAzOTY5/details
4	Екзамен. Фінальне семестрове оцінювальне завдання. <i>Шрифтова композиція "крилатий вислів латина та його українська версія"</i> До визначеного часу здавання іспиту студенти мають фінальне оцінювальне завдання за темою, яку завдано. Презентація робіт звершується у джи-клясі (classroom google). Кінцева оцінка виставляється після експозиції роботи у джи-клясі і тотожньо зазначається у заліково-екзаменаційній відомості. Студенти, що не набрали 60 балів, а також, ті хто бажає підвищення своєї оцінки, мають можливість експонувати удосконалену варіацію своєї роботи до завершення визначеного часу. Таку можливість мають також студенти, що недопущені до іспиту. https://classroom.google.com/c/MzlwNDQ1NDU0OTQw/a/NDIxMzQ1ODI2NTUx/details

6. Самостійна робота студента

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин СРС
1	Підготовка до лекційних занять	8
2	Підготовка до практичних занять	10
3	Підготовка до екзамену	20

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час опанування навчальним матеріалом навчальної дисципліни «Основи композиції», на практичних заняттях студенти експонують виконані поточні вправи. Протягом семестру провадяться загальні та персональні публічні консультації он-лайн та письмово. Модульна контрольна робота (МКР) складається з трьох частин відповідно до тематичних розділів дисципліни.

Кожну частину МКР студенти виконують самостійно та експонують у відповідних завданнях джи-кляси.

Завдання та матеріали для проведення поточних завдань та до модульної контрольної роботи надаються у завданнях джи-кляси та у додатках до силабусу.

Відвідуваність виконання завдань

Студенти, що прагнуть опанувати програму курсу й відповідно отримати найвищі оцінювальні бали за навчання, мають не зволити пропусків лекційних і практичних занять без поважних причин на то. Практичні заняття, що перепущено, студент опрацьовує самостійно й експонує у відповідному розділі джи-кляси.

Кінцевий термін експозиції роботи — передостання дата проведення практичних занять.

Політика університету:

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: експонування роботи до теми, що завдано, у певному розділі джи-кляси, провадиться один раз на два тижні.

Календарний контроль: модульна контрольна робота (МКР), як контроль опанування матеріалом з трьох розділів дисципліни, провадиться тричі на семестр.

Семестровий контроль: екзамен.

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- поточний контроль;
- МКР з трьох частин.

Робота студента:

- загальний атетюд до поточних задач та етапових шкіців визначає $\approx 25\%$ його рейтингу з дисципліни;
- поточний контроль та МКР визначають $\approx 75\%$ його рейтингу з дисципліни.

Студент отримає найвищий рейтинг, якщо він:

- виявляє прагнення до навчання, демонструє творчий потеціал;
- виявляє ентузіазм на практичних заняттях, ретельно й вдало виконує вправи за певною темою;
- своєчасно готується до МКР і дбайливо виконує їх після завершення кожного з трьох розділів дисципліни (завдання до МКР надано в *додатку Б* до силабусу). Студенту надається одноразова можливість виконати МКР.

Пропущені заняття, помилки, огріхи та хиби у практичних вправах зумовлюють погіршення рейтингу студента. Практичні заняття студент провадить виключно персонально.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті. Рейтинг студента відображається в особистому кабінеті електронного кампусу.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

- 1) Виконання трьох практичних завдань (максимальна кількість балів на одному практичному занятті складає (100):

відмінна робота (яскравий особовий задум, вичерпне розкриття змісту, міцна композиційна побудова)	95-100
достатньо вдале виконання, задум наблизений до виразного, або ж несуттєві огріхи	75-94
задовільне виконання, посередній задум, наявність хиб та огріхів	60-74

2)

- 2) Виконання МКР з трьох частин: ваговий бал за кожную частину МКР – 100. Максимальний бал за всі частини МКР складає 100 балів і є середнім трьох частин.

Протягом семестру проводиться три частини модульної контрольної роботи, кожна з яких розрахована на самостійне виконання та вчасне експонування.

МКР загалом складається з 23 аркушів формальної композиції. Максимальна кількість балів за вправне виконання одного аркушу складає середній бал від загального максимуму 100, невдале виконання — 60 балів.

- 1-а частина МКР складається з одного аркушу;
- 2-а частина МКР складається з одного аркушу;
- 3-я частина МКР складається з одного аркушу.

Календарний контроль:

Календарний контроль проводиться двічі на семестр. Метою проведення календарного контролю є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами.

Умови отримання позитивного календарного контролю	Перший календарний контроль (тиждень 8)	Другий календарний контроль (тиждень 14)
Поточний рейтинг	≥ 60 балів	≥ 60 балів

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг не менше 40 балів.

Семестровий контроль:

Студенти, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, експонують фінальне семестрове оцінювальне завдання. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, значною мірою впливає на підсумкову оцінку. Якщо сума балів менша за 60, студент мусить виправити зазначені огріхи та експонувати скориговану роботу. Здобувач, який у семестрі отримав більше 60 балів, але бажає підвищити свій результат, має змогу для коректи фінального семестрового оцінювального завдання.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше, ніж 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Перелік питань до МКР надано в *додатку Б* до силабусу.

За наявності у студента документів, які підтверджують його участь у олімпіадах (міських, міжміських, всеукраїнських тощо) за темою семінарського заняття або розділу освітнього компоненту ці теми можуть зараховуватись за відповідною тематикою та відповідними балами РСО.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено заслуженим діячем мистецтв України, старшим викладачем Олегом Петренком-Заневським,

Ухвалено кафедрою графіки (протокол № 13 від 20.06.2024)

Погоджено Методичною комісією Видавничо–поліграфічного інституту (протокол №5. від 24.06.2024).

Теми практичних занять

Практичне заняття 1. Копія історичного зразку декорованого ініціалу манускриптів доби середньовіччя. Техніка виконання оригінальна, колір; аркуш ≈ А5.

- Добір та аналіза історичних зразків декорованих манускриптів доби середньовіччя.
- Тотожне відтворення добраного та узгодженого історичного зразку декорованого ініціалу.

Практичне заняття 2. Копія історичного зразку українського скоропису. Техніка виконання оригінальна, колір; аркуш ≈ А4.

- Добір та аналіза історичних зразків документів XV-XVII.
- Тотожне відтворення добраного та узгодженого історичного зразку скоропису.

Практичне заняття 3. Побудова оригінального модулевого орнаменту. Техніка виконання диджитальна 300 dpi (adobe ps, ai etc), колір, смуга з 7-и модулів 10X20 см.

- Розробка модулю орнаментового. Задача: побудова домінуючого елемента, побудова поміжних частин. Мета: синтез автентичності та сучасності.
- Побудова орнаментальної смуги із семи модулів. Пильність мірного єднання модулів.

Практичне заняття 4. Наробок шкідців до фінального семестрового оцінювального завдання.

Практичне заняття 5. Фінальне семестрове оцінювальне завдання. Шрифтова композиція “Крилатий вислів. Латина та українська версія”.

- добір самостійний та узгоджений з керівником
- шрифт — антиква, побудова класична метода за Жоффруа Торі.
- формат: 60 X 90 см (після обрізу)
- формальне метафоричне рішення композиції
- колір, шрифтові блоки, прості форми.
- техніка виконання: диджитальна, 300 dpi.
- мета #1 — всіма засобами композиції розкрити зміст вислову, створити образ типографічний. латина та українська версія рівноважні учасники композиції.
- мета #2 — оптичний баланс апрошу, гармонійний баланс форми літери й контраформи тла обопільного, розуміти слово й рядок шрифтовим взором цільним.

Додаток Б

Перелік тем для підготовки до модульної контрольної роботи

МКР з Розділу 1. Копія історичного зразку декорованого ініціалу манускриптів доби середньовіччя.

Тестове завдання формуються з одного аркушу:

- 1) Пильність тотожньої плястики ініціалу;
- 2) Пильність тотожньої плястики декору;
- 3) Цілісність загальна.

МКР з Розділу 2. Копія історичного зразку українського скоропису.

Тестові завдання формуються з одного аркушу:

- 1) Пильність тотожньої плястики письма;
- 2) Пильність натиску пера.

МКР з Розділу 3. Побудова оригінального модулевого орнаменту.

Тестові завдання формуються з одного аркушу:

- 1) Аналіза та добір історичних зразків;
- 2) Оригінальний модуль орнаментовий;
- 3) Мірність суцільної смуги.